

SaSaD

Savunma ve Havacılık Sanayii Performans Raporu
2016

S SaSaD Hakkında

Savunma ve Havacılık Sanayii İmalatçılar Derneği, kurulduğu 1990 yılından bugüne kadar sektörün gelişimine ve güçlenmesine katkı sağlamak misyonu ile Kara, Deniz, Hava, uzay ve güvenlik alanlarında faaliyet gösteren, imalatçı firma ve kuruluşlara hizmet veren bir organizasyondur.

SASAD, üyelerinin faaliyetlerini, daha uygun bir iş ve çalışma çevresinde yapabilmeleri için çeşitli etkinlikler düzenlemekte ve girişimlerde bulunmaktadır. Sektörel sorunları ilgili makamların dikkatine sunarak çözümlenmeye çalışmakta, yurt içi ve yurt dışında sektörü tüm alanları ile temsil etmektedir.

SASAD, Avrupa Havacılık, Uzay ve Savunma, Güvenlik Teşkilatı'nın (ASD) faal bir üyesi olup, sektörün görüş ve önerilerinin bu teşkilat yolu ile Avrupa Birliği Komisyonlarında şekillenmesine katkıda bulunmaktadır. Ülkelerin benzer kuruluşları ile imzaladığı protokoller ile üyelerinin uluslararası açılımlarına yardımcı olmaktadır.

SASAD, 187 imalatçı firma ve kuruluşu ve 6 kümeyi çatısı altında toplamıştır. Ülke savunması ile kritik ve ileri teknoloji çalışmalarının yer aldığı çok önemli bir sektörü temsil etmektedir.

G Giriş

2016 yılı Sektör Performans Raporu, SASAD tarafından hazırlanan ve tüm üye ve özel üyelerine dağıtılan ankete 80 firma tarafından verilen cevaplar kapsamında hazırlanmıştır. Önceki yıl anketine cevap veren üye sayımızın 76 olduğunu dikkate aldığımız zaman ardışık iki yıl verilerinin benzer sanayici profilini yansıttığı görülmektedir. Katılımcı profili incelendiğinde sektör performansının yine 90% ve üzerini yansıtan verilerin toplandığı ve sektörün 2016 yılı çalışmalarını sağlıklı bir şekilde yansıttığı kıymetlendirilmektedir.

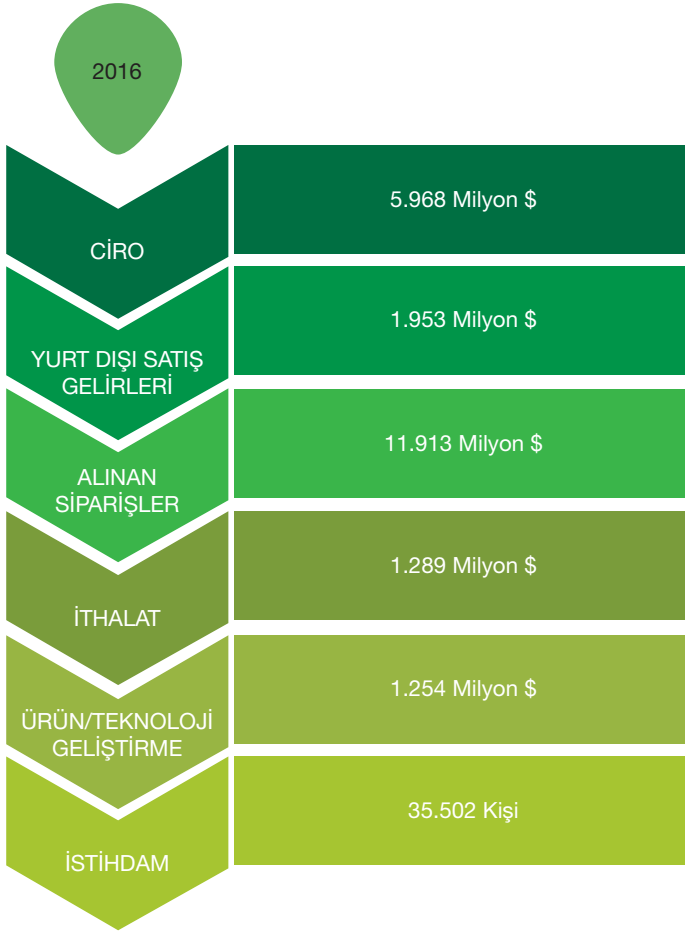
Sektörümüzden toplanan veriler ayrıca Avrupa Savunma ve Havacılık Sanayicileri Derneği (ASD) ile kendi formatlarında paylaşılacaktır.

Derneğimiz tarafından yayınlanan bu bülten tüm üyelerimiz, ilgili devlet kurum ve kuruluşları, basın ve ilgilenen yabancı firma kuruluş ve kurumlarla da paylaşılmakta olup sektörümüze ait performans verilerinin topluca yer alıp analiz edildiği yayın olarak da ilgi ile takip edilmektedir.

Raporda yer alan veriler üyelerimizin beyanlarına dayanmakta ve ABD Doları olarak ifade edilmektedir.

1 Türk Savunma ve Havacılık Sanayii 2016 Yılı Performansına Genel Bakış

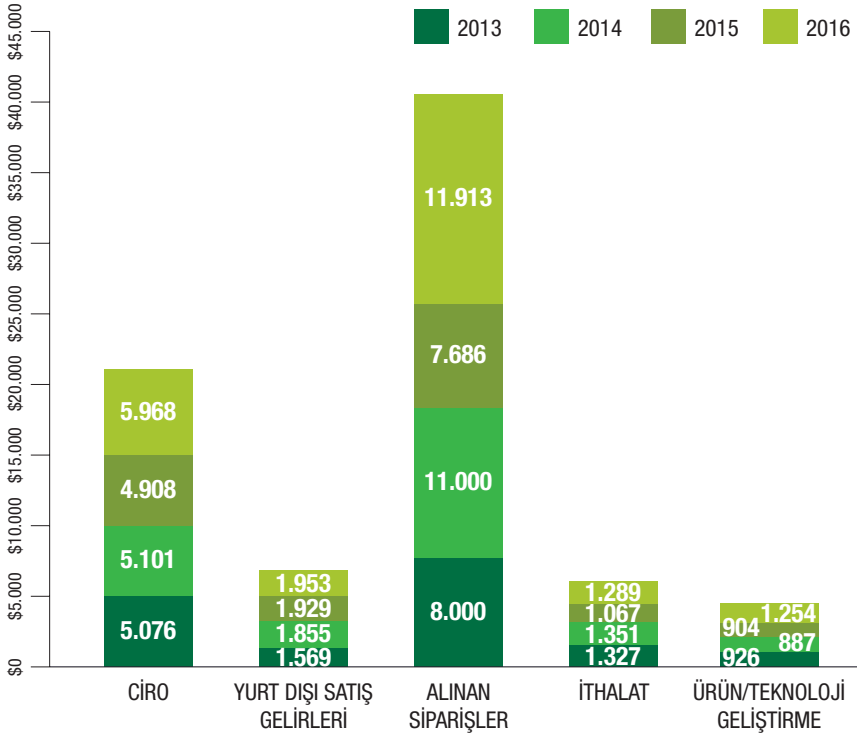
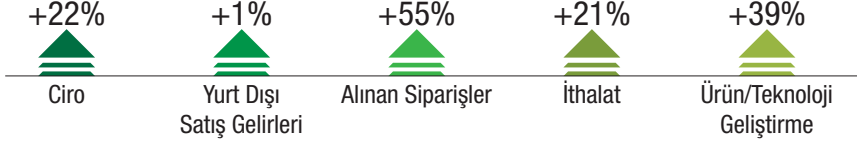
Sektör performans verilerinde ciro, alınan siparişler, ürün/teknoloji geliştirme harcamaları ve istihdamda önemli gelişmeler olduğu yurt dışı satış gelirlerinin ve ihracat tutarının önceki yılı tekrar ettiğini görmekteyiz. İthalattaki artış ciro ile karşılaştırıldığında paralel bir gelişme görülmektedir.

1

Yıllara Göre Performans 2013 - 2016 (Milyon \$)

2015 yılı esas alındığında 2016 yılına ait gelişim yüzdeleri

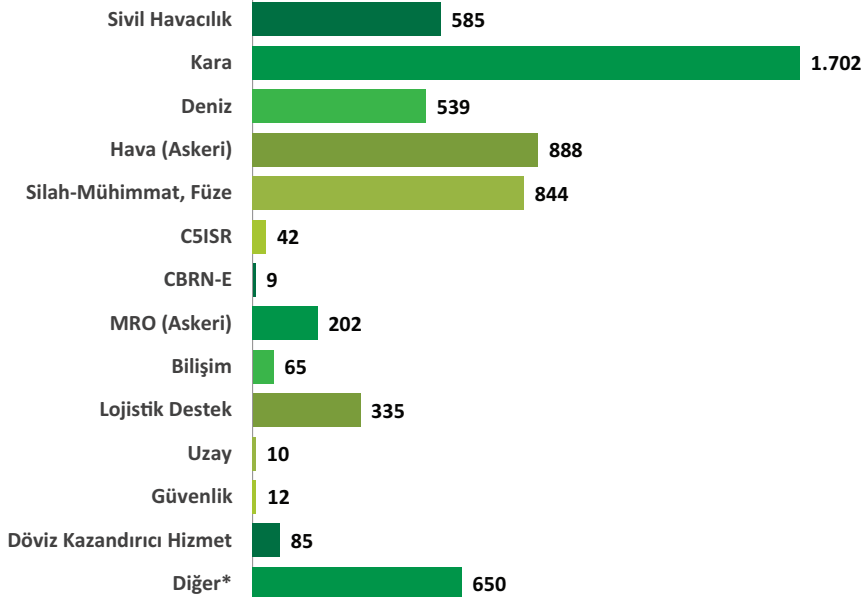
12

Sektör Ciro Kırılımı 2016 (Milyon \$)

Toplam Ciro: 5.968 M\$

 Kişi Başı Ciro
168.115\$

Sektörün teknoloji segmentleri bazında satış tutarının kırılımında; Kara Platformları/ Sistemleri en yüksek satış hacmine sahip görülüyor. İkinci sırayı Havacılık (Askeri) almaktadır. C5ISR ve Bilişim tarafındaki ciro beklentilerin oldukça altında kalmış bulunuyor. Bu teknoloji segmentinin, Dünya Savunma Pazarında, en büyük dilimi aldığı dikkate alındığında, bu segmentteki çalışmaların cirosunun sistem ve platformlarda yer aldığı değerlendirilmektedir. Bildirim yapan üyelerimizin ankete cevaplarında bu ayrımı yapmaları için özel olarak bilgilendirme önümüzdeki yıl yapılacaktır.

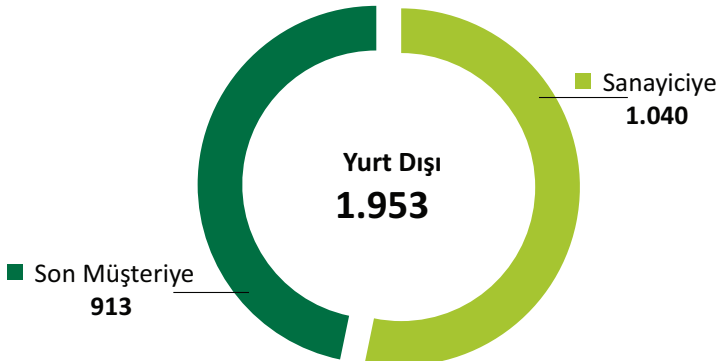
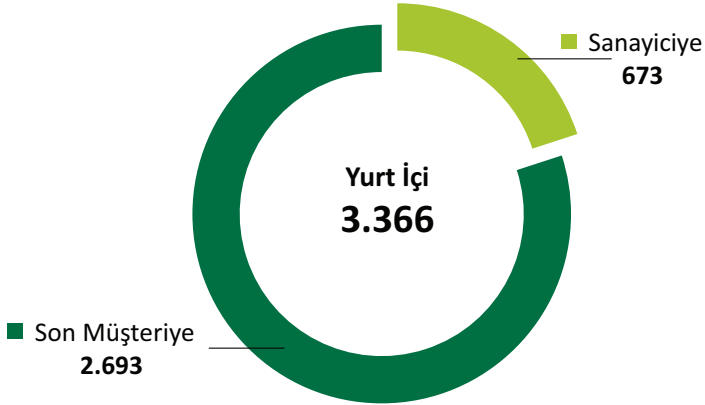

Diğer: Askeri Fabrikalar

13

Sektör Ciro Bölgesel 2016 (Milyon \$)

Yurt içi sanayiye yapılan satışların ana yüklenici satışları içerisinde yer aldığı değerlendirilir ise sektörün net toplam satışının; yurt içi müşteri ve yurt dışı satışlardan oluştuğu ve 4.646 M\$ olarak gerçekleştiği ifade edilebilir.

14

Sektör Ciro Yıllara Göre Gelişimi 2012-2016 (Milyon \$)

Sektörün toplam satış tutarının 2015'e göre 21,60% artmış olup Yurt Dışı Satış Gelirleri ve ihracattaki küçük artış iç pazarda büyümenin yaşandığını göstermektedir. 2011-2016 dönemi **Bileşik Yıllık Büyüme Hızı (Compound Annual Growth Rate-CAGR) 6%** olarak hesaplanmıştır.

2016 yılında ciro olarak iyi bir sonuç alındığı görülse de 2011-2016 dönemi CAGR değeri sektörün 2023 hedefleri için yeterli olarak değerlendirilmemektedir.

SON 5 YIL TOPLAM CİRO TABLOSU (Milyon \$)

Yıllar	Toplam Ciro	% Değişim (2011'e göre)	% Değişim (Yıllık)
2011	4.400		
2012	4.800	9,09%	9,09%
2013	5.076	15,36%	5,75%
2014	5.101	15,93%	0,49%
2015	4.908	11,55%	-3,78%
2016	5.968	35,64%	21,60%

15

Yurt Dışı Satış Gelirleri (YDSG) 2016 (Milyon \$)

Toplam Yurt Dışı Satış Geliri: 1.953 M\$

İhracat (SSİB) :

1.678 M\$

Döviz Kazandırıcı Hizmet :

275 M\$

Kişi Başı YDSG
55.003\$

ABD

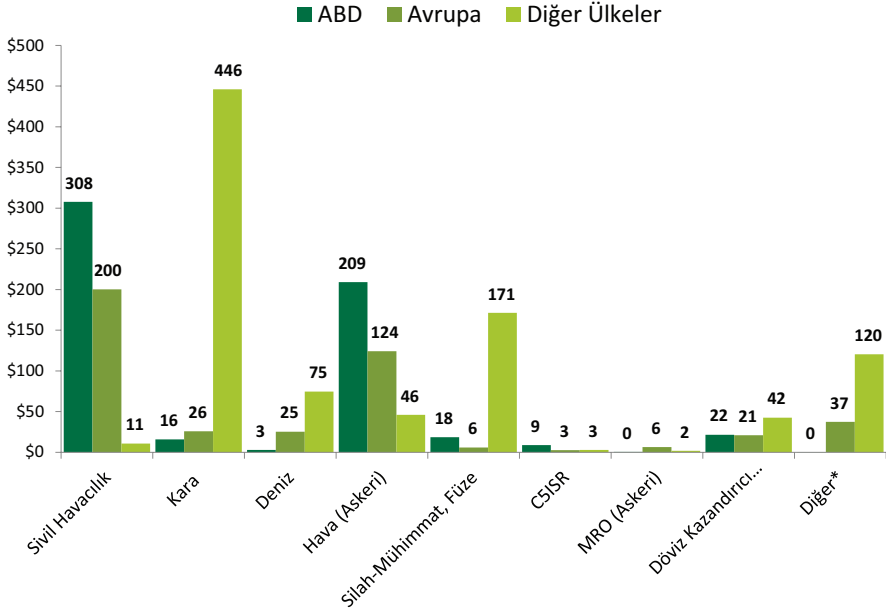
Amerika'ya YDSG **585 M\$**.
Olup 2015 yılına göre (585
M\$) aynı tutarda ↔ YDSG
görölmektedir.

Avrupa

Avrupa'ya YDSG **449 M\$**
2015 yılına göre (330 M\$)
↑ **36%** artış olmuştur.

Diğer Ülkeler

Orta Doğu, Asya, Afrika,
Güney Amerika YDSG **919**
M\$. 2015 yılına göre (1.014
M\$) ↓ **0,9%** düşüş
görölmektedir.

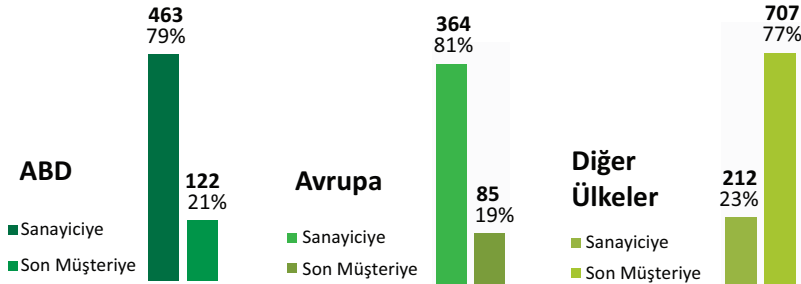
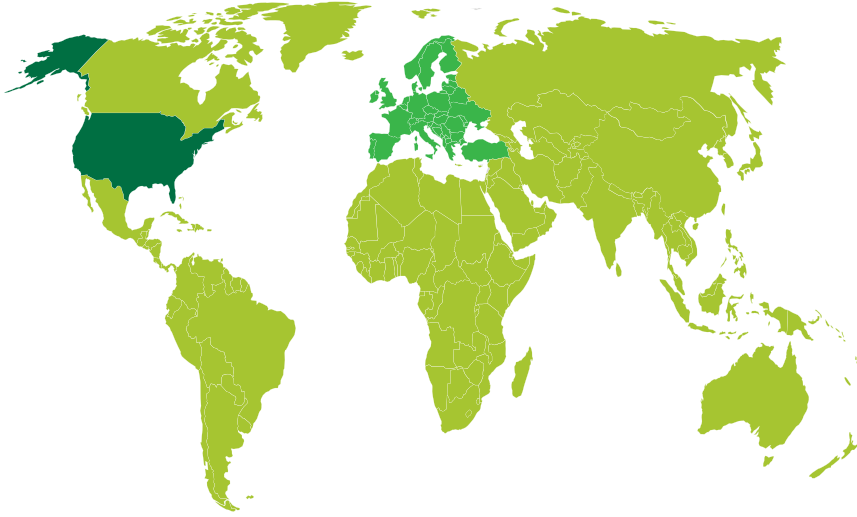
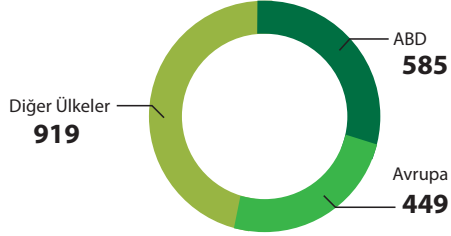
Diğer: CBRN-E, Bilişim, Uzay, Güvenlik, Lojistik Destek

16

YDSG Bölgesel Dağılımı 2016 (Milyon \$)

2015 yılı İhracat tutarı (SSİB) 1.655 M\$, 2016 yılı İhracat tutarı (SSİB) ise 1.678 M\$ ile önceki yıl tekrarlanmıştır.

Off-Set dışı pazarlardaki gelişmede bir düşüş yaşansa da, en büyük porsiyonun bu pazarlarda olması sektör oyuncularının pazar oluşturma çabalarının pozitif ilerlediğinin göstergesi olarak değerlendirilmelidir.

17

YDSG Yıllara Göre Gelişimi 2012-2016 (Milyon \$)

2011-2016 yılları arası **Bileşik Yıllık Ortalama Büyüme Hızı (CAGR): 12%** olarak tespit edilmiştir. Bu veri 2011-2015 yılları arası için 18% idi.

2015 yılına göre **2016 Yılı Yurt Dışı Satış Gelirleri Artış Yüzdesi: 1%** (2014 yılına göre 2015 Yurt Dışı Satış Gelirleri artışı 4%) olarak gerçekleşmiştir. Son iki yıl Yurtdışı satış gelirlerindeki gelişmenin dolayısı ile ihracattaki gelişmenin hedeflerden uzak olduğu görülmektedir.

SON 5 YIL TOPLAM YDSG TABLOSU (Milyon \$)

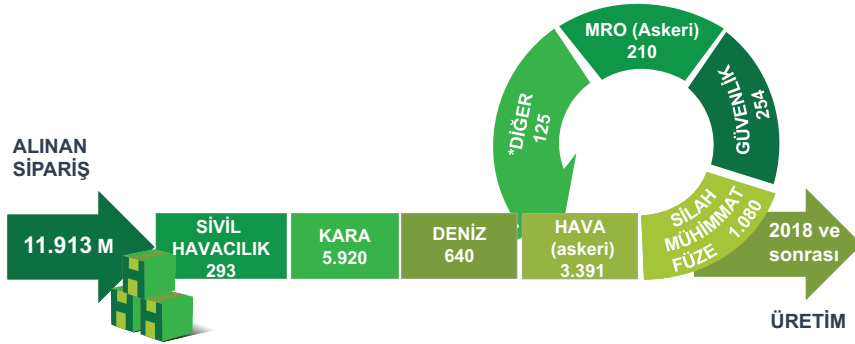
Yıllar	Toplam	% Değişim (2011'e göre)	% Değişim (Yıllık)
2011	1.100		
2012	1.626	47,82%	47,82%
2013	1.570	42,73%	-3,44%
2014	1.855	68,64%	18,15%
2015	1.929	75,36%	3,99%
2016	1.953	77,55%	1,24%

18

Alınan Siparişler 2016 (Milyon \$)

Toplam Alınan Siparişler: **11.913 M\$**

2015 yılında sektör oyuncularının sipariş defterlerine aldığı yeni siparişler tutarı 7.686 M\$ idi. Bu tutarda önemli bir artış (55%) olmuş ve alınan siparişler toplamı 11.913 M\$ civarında gerçekleşmiştir. En yüksek sipariş alınan teknoloji segmentinin ciro'da olduğu gibi **Kara Platformları/Sistemleri** olduğu ve takiben **Hava Platformları (Askeri)** geldiği görülmektedir.

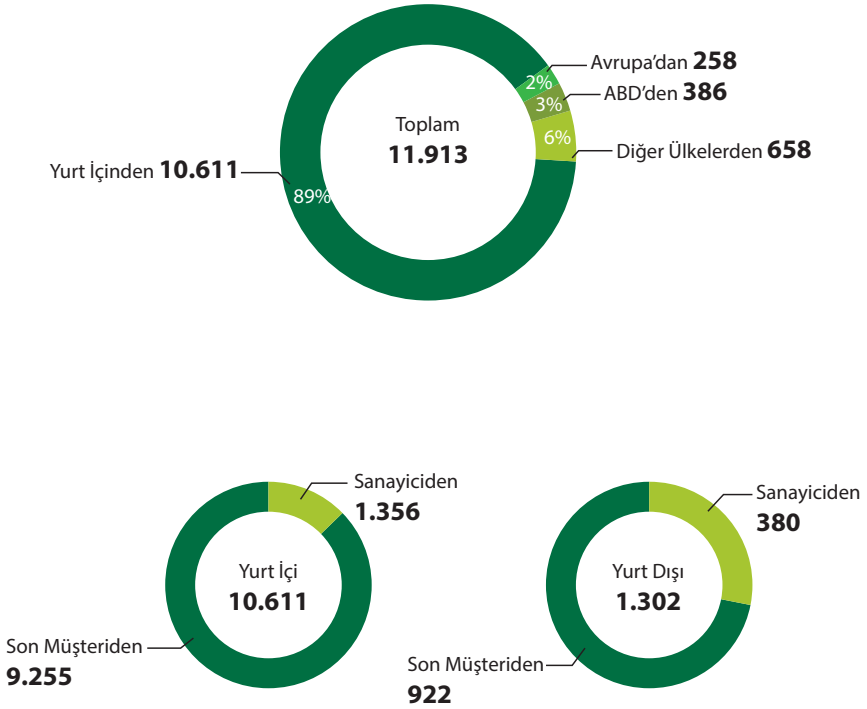

*Diğer; C5ISR, CBRN-E, Bilişim, Uzay, Lojistik Destek, Döviz Kazandırıcı Hizmet

19

Alınan Siparişler Bölgesel Dağılımı 2016 (Milyon \$)

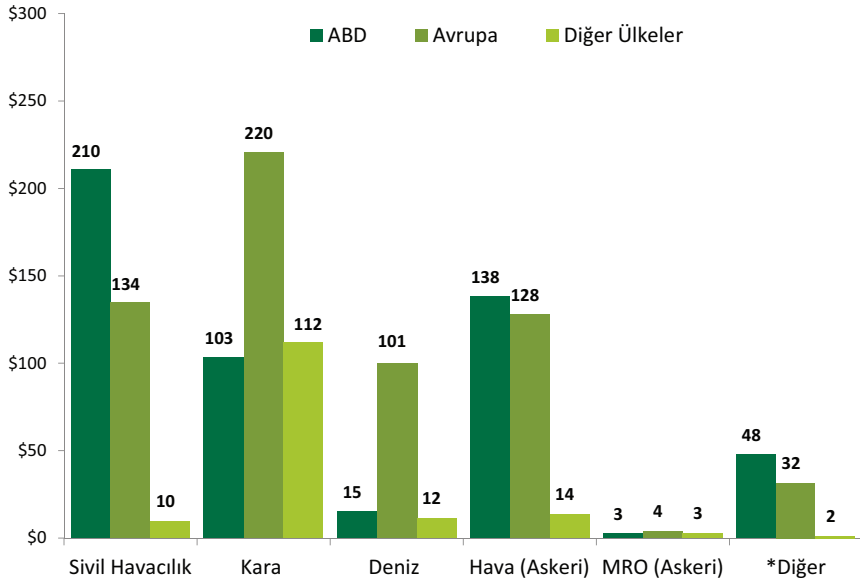
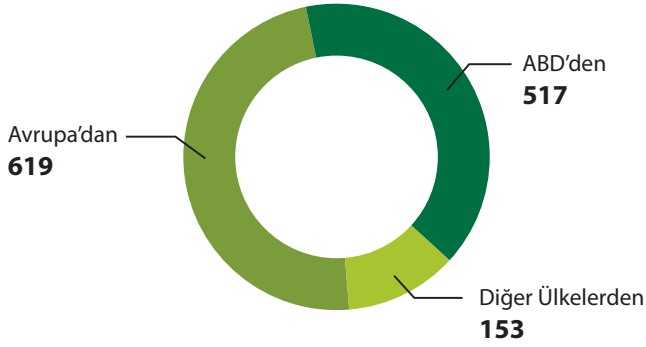
Alınan siparişlerin yoğun olarak yurt içinden geldiği yurt dışı bağlantının henüz istenilen düzeye ulaşamadığı görülüyor

10

İthalat Sektörel Kırılımı 2016 (Milyon \$)

Toplam İthalat: **1.289 M\$**

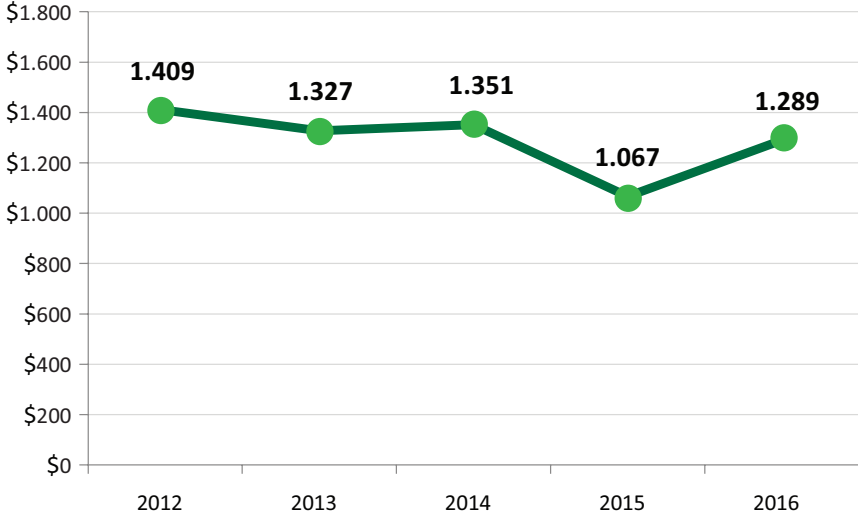

*Diğer: Lojistik Destek, Uzay, Güvenlik, Döviz Kazandırıcı Hizmet

11

İthalatın Gelişimi 2012-2016 (Milyon \$)

İthalatta, önceki yıl (2015) verisine göre 21% artış görülmesinin artan toplam satış tutarı içerisindeki yurt dışı girdi nedeni ile oluştuğu değerlendirilmektedir. Cirodaki 22% artışla paralel bir gelişme olduğu görülmektedir.

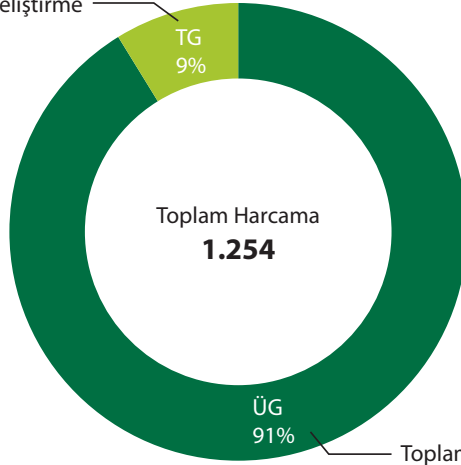
112

Ürün ve Teknoloji Geliştirme (ÜG - TG) 2016 (Milyon \$)

Toplam ÜG - TG: **1.254 M\$**

Sektörün Ürün ve Teknoloji Geliştirme harcamalarının önceki azalma eğiliminin tekrar artış yönüne dönmesi ileriye yönelik beklentileri olumlu olarak etkilemiştir. 2015 yılına göre (904 M\$) 2016 ÜG - TG harcamaları **↑ 39%** artmıştır. Ciroya göre; ÜG - TG harcamaları oranı 21% ile çok olumlu bir sonuç ortaya koymuştur.

Toplam Teknoloji Geliştirme
(TG) : 110

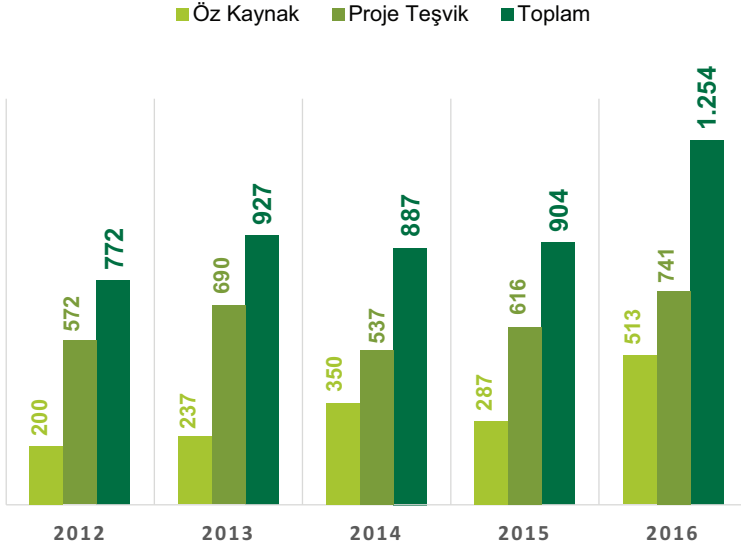

Toplam Ürün Geliştirme
(ÜG) : 1.144

13

ÜG - TG Harcamaları 2012-2016 (Milyon \$)

Ürün ve Teknoloji Geliştirme harcamalarında toplamdaki pozitif gelişme, öz kaynaktan yapılan harcamalara da yansımış olup 2015 yılındaki 287 M\$ karşılık 2016 yılında 513 M\$ ve 2015 yılına göre 79% artış ile rekor seviyeye ulaşmıştır. Proje kaynaklarından ve teşviklerden desteklenen harcamalarda ise 20% bir artış görülmüş olup ÜG - TG çalışmalarına devlet desteğinin yoğun bir şekilde devam ettiğinin göstergesi olarak değerlendirilmektedir.

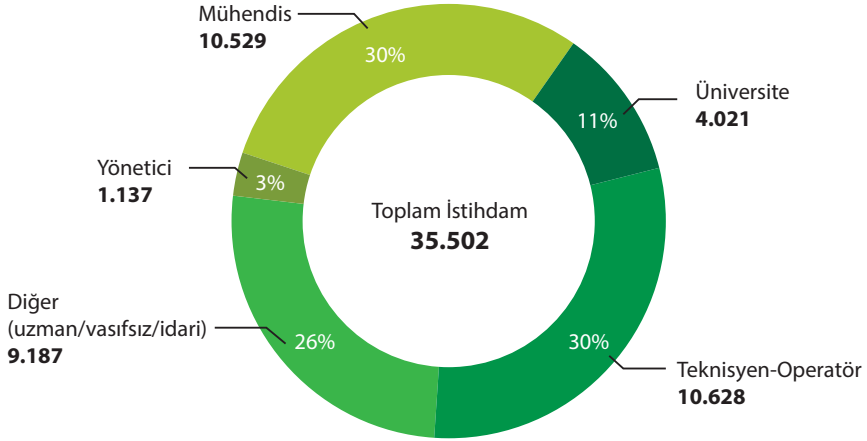

14 İstihdam 2016

Toplam İstihdam: **35.502**

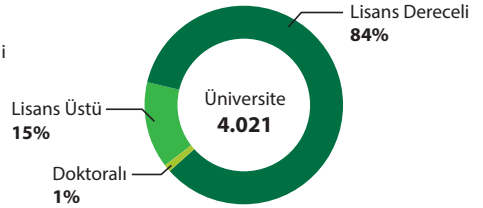
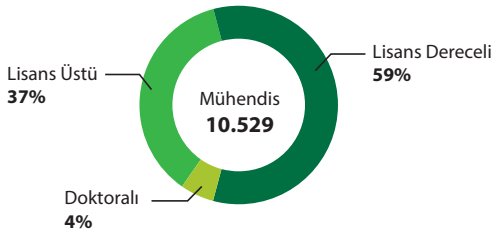
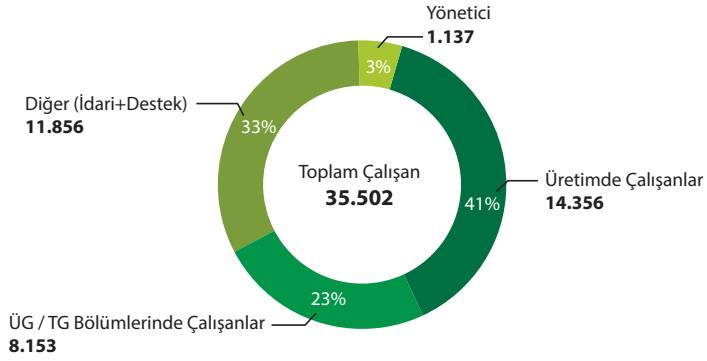
Sektörün personel istihdamı, toplamda 35 502 seviyesinde olup 30% oranında mühendis çalışanı, teknolojik üretim, tasarım ve geliştirme faaliyetlerinin yoğunluğuna bir işaret olarak yorumlanmaktadır. Sektör çalışan profili nitelikli olup akademik kariyer yapmış eleman istihdamına yönelimin arttığını göstermektedir.

TSK İşletmeleri çalışanı için, sektör metrikleri dikkate alınarak bir öngörü yapılmıştır.

15 İstihdam 2016

Sektör istihdamının yoğun olarak Üretim ve Ürün - Teknoloji geliştirme alanlarında çalışması sektör verimliliği açısından güzel bir göstergedir.

Genel Değerlendirme

Sektör verileri incelendiğinde;

1 CİRO

Ciro önceki yılın önemli ölçüde üzerinde oluşmuştur. Son 3 yıl verilerinde ciro artışında bir duraksamanın gözlemlendiği ve bazı ekonomik sıkıntıların olduğu bir yılda bu gelişme, sektörün sürdürülebilirliği açısından çok olumlu olarak değerlendirilmektedir.

Cironun oluşmasında ihracat tutarının önceki yıl seviyesinde gerçekleştiği, yurt dışı döviz gelirlerinin de yaklaşık önceki yıl seviyesinde olduğu,

İç pazarda ise önemli bir gelişme olduğu görülmektedir.

TSK İşletmeleri satış hacmi için önceki yıllardaki tutar (650 M\$) aynen yansıtılmıştır. Sivil Havacılık MRO cirosu kapsamında, THY Teknik ve diğer servis sağlayıcı firma bilgileri elde edilemediği için sadece SASAD üyeleri tarafından bildirilen veriler yer almaktadır.

Bu tablo, sektörün kazandığı yetkinliklerin sürdürülmesi ve

geliştirilmesi konusunda dış pazarlara yönelik talep geliştirici önlemlerin alınması gerektiğini gündemimize getirecektir. İhracatın artırılması için Devletten Devlete Satış/Kredilendirme; Barter uygulamaları, sektör tanıtımı kapsamında devlet protokolü ziyaretlerine sektör oyuncularından katılımı, uluslararası savunma fuarları katılımına katılım harcamalarının finansmanına destek olacak özel teşvik, savunma ürünleri ihracatına (orta ve ileri teknoloji ürünleri) özel teşvik vb. uygulamaların hayata geçmesi gerektiği ön görülmektedir.

İç pazarın sürekliliği için TSK Modernizasyonu ve Envanter Yenilemesi konusunda üretilecek projeler ile bütünlük ve performansa dayalı lojistik destek (Integrated and Performance Based Logistic Support) konusunun ilgili platformlarda etkin olarak konuşulması gereği değerlendirilmelidir. Ayrıca özgün ürünlerdeki girdiler için yerleştirme ve geleceğin teknolojilerinin geliştirilmesi konularında proje üretim temposunun artması gerektiği kıymetlenmektedir.

G Genel Değerlendirme

2 YURT DIŞI SATIŞ GELİRİ (YDSG)

2016 yılı YDSG, önceki yıl verileri ile karşılaştırıldığında küçük bir pozitif gelişme görülmektedir ve ihracat tutarı ise yaklaşık aynı seviyede sonuçlanmıştır. İhracattaki ağırlıklı bölgenin ABD ve Avrupa'nın yanında, Ortadoğu, Pasifik-Güney Asya olması önemli bir gelişme olarak değerlendirilmektedir. ABD ve Avrupa'ya ihracat daha çok off-set yükümlülüklerinin karşılanması çerçevesinde geliştiği bilinmektedir. Ortadoğu, Pasifik-Güney Asya ülkelerine yapılan ihracatın pazar geliştirme sonucu platform-sistem, silah bazlı olması nedeniyle, bu bölgedeki gelişme özel bir önem taşımaktadır. Ayrıca sektörün Latin Amerika'da da bazı yeni sözleşmeler imzalaması pazar derinliğini arttırmakta olup sevindirici bir gelişmedir.

Sektörün pazarlayabileceği özgün ürün çeşitliliği her yıl artmakta olup bu, ihracatta olumlu gelişmelerin olacağı öngörümüzü desteklemektedir. Özellikle Ortadoğu; Pasifik, Güney ve Merkezi Asya ülkeleri ile Latin Amerika bu konuda sektör oyuncularımızın iş geliştirme-pazar oluşturma çalışmalarını yoğunlaştıracığı bölgeler olacaktır.

İyi gelişmelerin sağlandığı Ortadoğu pazarında özelde Birleşik Arap Emirliklerinde politik gelişmelerle bağlantılı olarak kazanılan pozitif iş yapma potansiyelinde daralma görülmüştür. İkili ilişkilerde oluşturulacak olumlu hava bu pazarı tekrar sektör oyuncularına açabilecektir.

Yukarıda ifade edilen dış pazarı geliştirici önlemlerin hayata geçirilmesinin çok önemli olduğu değerlendirilmektedir.

Genel Değerlendirme

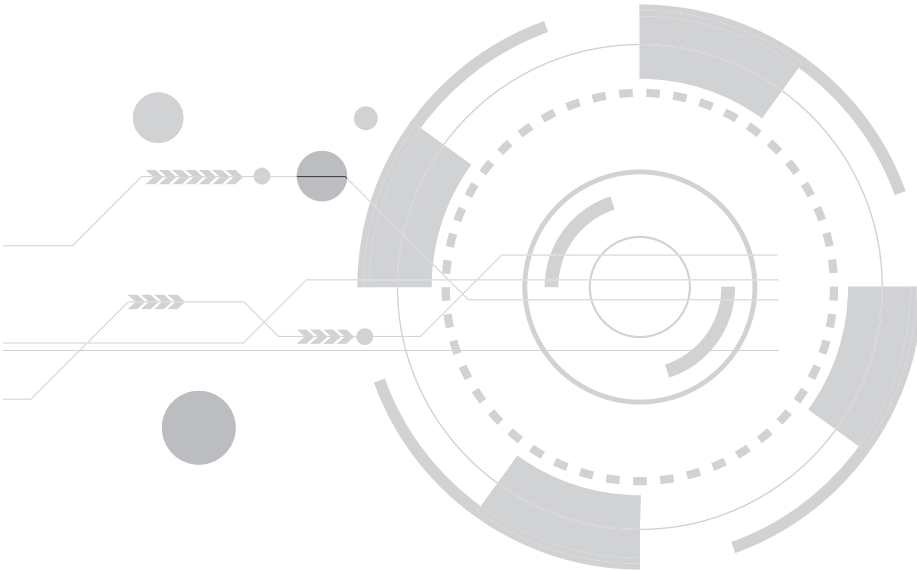
3 ÜRÜN VE TEKNOLOJİ GELİŞTİRME (ÜG/TG)

Ürün ve Teknoloji Geliştirme çalışmalarına tahsis edilen öz kaynakta düzenli bir artış görülmektedir. Bu artış geçtiğimiz yıl rekor düzeye ulaşmıştır. Sektör oyuncularının bu eğilimlerini sürdürmeleri geleceğin garanti altına alınması açısından önemlidir.

ÜG/TG harcamalarının dominant kaynağı projeler kapsamında devletten sağlanmaktadır. Bu desteğin gelişerek sürdürülmesine özen gösterilmelidir. Bu kapsamda modernizasyon projeleri ile geleceğin teknolojilerinin ve

ürünlerinin ortaya konması konusundaki çalışmalara hız verilmelidir. Ayrıca mevcut ürün ve projelerde dışa bağımlılığı minimize edecek yerlileştirme çalışmaları ile teknoloji geliştirme faaliyetlerine ağırlık verilmesi gerekmektedir. Ürün ve Teknoloji Geliştirme çalışmaları harcamalarının toplam ciro içerisindeki payı da yüksek bir oranda olup (21%) önceki yılın biraz üzerinde (+3%) gerçekleşmiştir.

Genel olarak ÜG/TG harcamalarındaki yıllara sari eğilimin sektörün sürdürülebilirliği ve rekabetçiliğinin gelişmesi yönünden olumlu olduğu değerlendirilmektedir.

G Genel Değerlendirme

4 İSTİHDAM

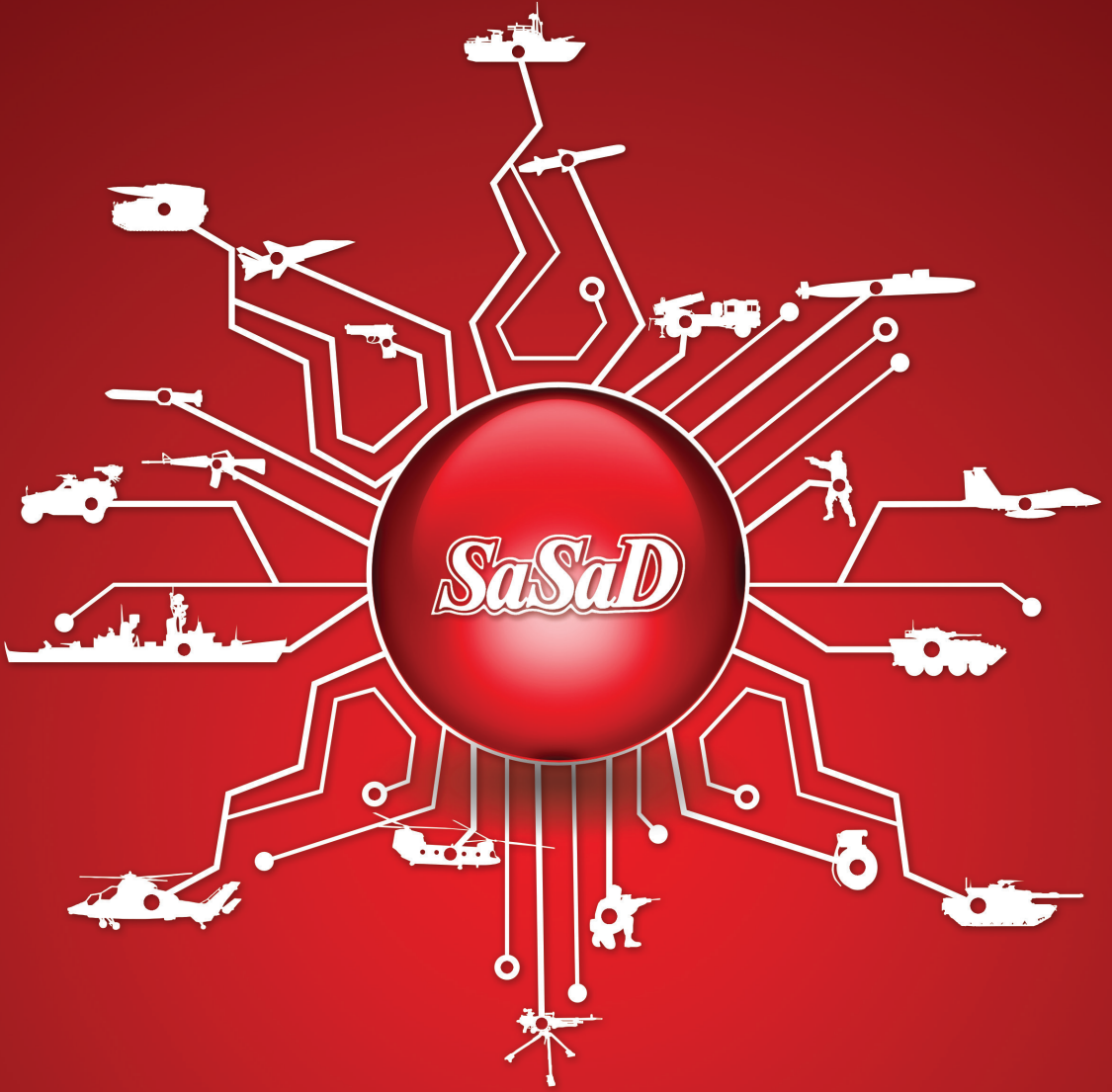
İstihdam konusunda toplanan veriler önceki yıla göre sektör istihdamında bir artışı işaret etmektedir.

TSK tesisleri istihdamı için sektör metriklerine göre bir öngörü yapılmıştır.

Sektörde iş hacminin genişlemesi ile istihdamda bu gelişmenin sağlandığı özellikle ülkemizde

işsizlik oranının arttığı bir dönemde böyle bir tablonun ortaya çıkması sektörün geleceği açısından olumlu mesajlar vermiştir. Nitelikli personel ediniminin kolaylaştırılması için MSB Savunma Sanayii Müsteşarlığınca uygulamaya konulan ve yaygınlaştırılan SAYP Programı ile yurtdışı öğrenci burslarına getirilecek düzenlemenin çok önemli sonuçlarının yakın bir gelecekte alınacağı değerlendirilmektedir.

SAVUNMA VE HAVACILIK SANAYİ İMALATÇILAR DERNEĞİ

www.sasad.org.tr
Turan Güneş Bulvarı 100/18 Akçam Plaza
06550 Çankaya / ANKARA / TÜRKİYE
+90 312 426 22 55 T
+90 312 426 22 56 F
sasad@sasad.org.tr E

Kara, Deniz, Hava Platformları
Bilişim, Haberleşme
Elektronik, Elektrik Sistemleri
Silah, Mühimmat, Roket ve Füze Sistemleri
Araştırma-Geliştirme ve Mühendislik Hizmetleri
Malzeme, T.A.M ve Aksam
Üniforma, Ayakkabı, Bot
Sahra Destek - Kolaylık Ekipmanları

SaSaD

SAVUNMA VE HAVACILIK SANAYİ İMALATÇILAR DERNEĞİ
DEFENCE AND AEROSPACE INDUSTRY MANUFACTURERS ASSOCIATION

www.sasad.org.tr
Turan Güneş Bulvarı 100/18 Akçam Plaza
06550 Çankaya, Ankara - Türkiye
T +90 312 426 22 55
F +90 312 426 22 56
sasad@sasad.org.tr